

МАТВЄЄВА

Ольга Миколаївна
olha.matvieieva@npp.nau.edu.ua

КОСТИУНІК

Олена Валеріївна
olena.kostiunik@npp.nau.edu.ua

ТИТАРЕНКО

Анастасія Денисівна
3599243@stud.nau.edu.uaк.е.н., доцент, професор кафедри,
Національний авіаційний
університетк.е.н., доцент, заст. зав. кафедри,
Національний авіаційний університетстудентка, Національний авіаційний
університет

УДК 336.01

СУЧАСНА КОНЦЕПЦІЯ ТРАКТУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ СУТНОСТІ ГРОШОВИХ КОШТІВ ТА
ВИОКРЕМЛЕННЯ ЇХ КЛАСИФІКАЦІЙНИХ ОЗНАКMODERN CONCEPT OF INTERPRETATION OF THE CASH FLOW ECONOMIC ESSENCE AND ITS
CLASSIFICATIONDOI: [https://doi.org/10.37634/efp.2021.4\(3\).3](https://doi.org/10.37634/efp.2021.4(3).3)*MATVIEIEVA Olha* – PhD in Economics, Associate Professor, Professor of department, National Aviation University*KOSTIUNIK Olena* – PhD in Economics, Associate Professor, Deputy Head of the Department, National Aviation University*TITARENKO Anastasiia* – student, National Aviation University

З огляду на те, що поняття «грошові кошти» так і не закріплено на законодавчому рівні, виникає необхідність дослідження його сутності та класифікаційних ознак, критичного аналізу його трактування з різних боків. Фінансова теорія і практика сьогодні свідчать про відсутність єдиного підходу до визначення економічної сутності понять «грошові кошти» та «грошовий потік», оскільки досі триває дискусія серед закордонних та вітчизняних науковців та практиків стосовно розуміння економічної природи термінів. Критичний аналіз сутності та класифікації грошових коштів є не лише актуальним, а й необхідним. У статті проведено критичний аналіз економічної сутності грошових коштів. Вивчено проблематику економічної сутності грошових коштів та їх класифікації. Досліджено сутність поняття «грошовий потік». Узагальнено та оптимізовано результати критичного аналізу.

* * *

Introduction. At the present stage of economic development, it is impossible to imagine the activities of an economic entity in any industry without paying in cash. Today, the study of the nature of cash is one of the most promising, as increasing the efficiency of economic activity of the entity is based on maintaining its financial stability and maximizing profits, as well as the value of the entity, which is formed by organizing cash flows. Under the condition of controlling the constant movement of cash flows, businesses have the opportunity to provide a high level of economic potential. Thus, a critical analysis of the nature and classification of cash is not only relevant but also necessary.

Purpose. As the concept of “cash” is not regulated at the legislative level, its essence and classification features can be explained in different ways. The purpose of the paper is to study the problems of economic essence and classification of funds, generalization and optimization of results.

Results. A critical analysis of the economic essence of cash. The problems of economic essence of money and their classification are studied. The essence of the concept of “cash flow” is investigated. The results of critical analysis are generalized and optimized.

Conclusion. We have the opportunity to draw the following conclusions: cash – liquid assets of the entity, including cash on hand, bank accounts, cash in transit, electronic money, deposits, etc., on which depends the financial potential of the entity, the prospect of achieving financial goals of any level and which guarantee solvency, financial stability and liquidity of the business entity; cash flows – is the economic process of receipt and expenditure of cash costs in identical and non-cash form, generated in the course of economic activity of the entity, distributed according to production needs in times and spaces to ensure solvency and high efficiency. Thus, a critical analysis of the nature and classification of cash in the process of organizing and conducting business activities, proved that the study of the nature of cash, their qualifications is not only relevant and necessary, but requires further research.

Ключові слова: грошові кошти, грошові потоки, види грошових коштів, класифікаційні ознаки грошових коштів, класифікація грошових коштів

Keywords: cash, cash flows, types of cash, classification features of cash, classification of cash

ВСТУП

На сучасному етапі розвитку економіки неможливо уявити діяльність суб'єкта господарювання будь-якої галузі без розрахунків за допомогою грошових коштів. Дослідження питань з визначення сутності грошових коштів є на цей час одні з найперспективніших, оскільки зростання рівня ефективності господарської діяльності суб'єкта господарювання базується на підтримці його фінансової стійкості та забезпеченні

максимізації прибутку, а також вартості суб'єкта господарювання, головним чинником формування чого є грошові потоки. За умов контролю постійного руху грошових потоків, суб'єкти господарювання мають можливість забезпечити високий рівень економічного потенціалу. Саме від ефективності управління грошовими потоками суб'єкта господарювання залежить перспектива досягнення поточних фінансових цілей будь-якого порядку, що забезпечить платоспромож-

ність, фінансову стійкість та рівновагу. Отже, критичний аналіз сутності та класифікації грошових коштів є не лише актуальним, а й необхідним. Фінансова теорія і практика сьогодення свідчать про відсутність єдиного підходу до визначення економічної сутності понять «грошові кошти» та «грошовий потік», оскільки досі триває дискусія серед закордонних та вітчизняних науковців та практиків відносно розуміння економічної природи термінів.

З огляду на те, що поняття «грошові кошти» так і не закріплено на законодавчому рівні, виникає необхідність дослідження його сутності та класифікаційних ознак, критичного аналізу його трактування з різних боків.

МЕТА статті – вивчення проблематики економічної сутності грошових коштів та їх класифікації, узагальнення та оптимізація отриманих результатів.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Науково-теоретичну основу дослідження сутності грошових коштів та їх класифікації становлять такі методи: узагальнення – для систематизації теоретичних положень стосовно цілей, завдань, напрямів дослідження сутності грошових коштів та їх класифікації;

порівняння та класифікації – для співставлення теоретичних підходів визначення сутності грошових коштів та їх класифікаційних ознак; когнітивного моделювання – для спостереження ситуацій у вигляді причинно-наслідкових зв'язків між факторами впливу на грошові кошти суб'єкта господарювання, що надасть можливість виявити проблеми, які виникають у процесі управління господарською діяльністю та дозволить запропонувати шляхи до їх вирішення.

РЕЗУЛЬТАТИ

Сучасна концепція трактування економічної сутності грошових потоків вимагає критичного аналізу існуючих підходів провідних вітчизняних та закордонних вчених-економістів, фахівців у галузі обліку до визначення сутності грошових коштів та їх класифікаційних ознак, а також формування такого поняття, яке відповідало б вимогам сьогодення й задовольняло потреби користувачів фінансової звітності. У табл. 1 згруповано авторські висловлювання закордонних та вітчизняних науковців, які демонструють розбіжності розуміння досліджуваних понять, доводять актуальність вивчення запропонованих понять і спонукають до подальших досліджень.

Таблиця 1

Трактування поняття «грошові кошти» та поняття «грошові потоки» вітчизняними та закордонними науковцями [складено на основі [1-12]]

№	Автор	Визначення поняття «грошові кошти» та «грошові потоки»
1	Бондаренко О.М., Матківська Т.Я. [1]	Гроші належать до тієї категорії, яка завжди була досить актуальною в економічній думці. Грошові кошти вважають найбільш ліквідними активами підприємства. Без їхнього неперервного циклічного руху неможливе функціонування жодного суб'єкта господарювання.
2	К.Р. Макконнелл, С.Л. Брю [9]	Гроші – це те, що гроші роблять. Усе, що виконує функції грошей, і є гроші.
3	П. Самуельсон [8]	Гроші – сучасний засіб обміну і стандартна одиниця, в якій виражені ціни й борги.
4	К. Маркс [12]	Гроші – це товар, який у процесі історичного розвитку товарного обміну стихійно виділився на роль загального еквіваленту в обміні товарів.
5	Л. Харріс [10]	Гроші – це будь-який товар, що функціонує як засіб обігу, лічильна одиниця й засіб збереження вартості.
6	Р. Барр [11]	Гроші можуть бути визначені як засіб обміну, загальноприйнятий у даному платіжному співтоваристві.
7	Дмитрів У.І. [3]	Грошові кошти є найбільш ліквідними активами та обмеженими ресурсами, й успіх діяльності підприємства проявляється в здатності їх раціонального розподілу та використання.
8	Колісник О.П., Замогильна А.В. [4]	Сутність поняття «грошовий потік» розглядається враховуючи різні рівні управління. Багатоваріантність визначень усе ж таки залишає сутність незмінною. Так, грошові потоки підприємства – це рух коштів, який відбувається на підприємстві безперервно внаслідок його господарської діяльності, а грошовий потік – це рух коштів, надходження та витрачання, у процесі проведення господарської діяльності за певний проміжок часу.
9	Подмешальська Ю.В., Троян О.В., Ковалик М.Д. [5]	Грошові кошти є найбільш ліквідною категорією активів, які впливають на показники платоспроможності суб'єкта господарювання.
10	Гайдаржийська О.М., Костюнік О.В., Ткач Д.Ю. [2]	Грошовий потік, що створюється у процесі господарської діяльності організації, характеризує собою рух грошових коштів за певний звітний період та відбувається за конкретні проміжки часу, тобто розподілений у часі, що характеризується надходженнями або відтоком грошових коштів.
11	Попович О.В., Матківська Т.Я. [6]	Грошовий потік – це показник, пов'язаний із надходженням чи витрачанням грошових ресурсів підприємства, що виникає в результаті операційної, інвестиційної та фінансової діяльності.
12	Черненко К.В. [7]	Грошові потоки підприємства – це складне явище, яке тісно влилося в загальну фінансову систему підприємства і є невід'ємною його частиною.

З огляду вищезазначене, доцільно зауважити, що у світовій економічній теорії існує декілька принципово різних підходів до визначення сутності грошей.

Підходи авторів здебільшого є функціональними, оскільки поняття «гроші» трактується, з огляду на їх функціональну форми, проте за цих обставин не роз-

глядається їх глибша основа [1-7].

Значно інший підхід у визначенні досліджуваного поняття запропонував К. Маркс. Такий підхід можна назвати логіко-історичним, оскільки вчений-економіст найбільш послідовно та усвідомлено охарактеризував гроші та зазначив, що базою для визначення сутності грошей є вивчення їхньої логіки та їх історичного розвитку [12].

Отже, проаналізувавши підходи до визначення економічної сутності поняття «грошові кошти», можна простежити багатоаспектність та багатогранність поняття. Автори по-різному трактують досліджуване поняття, з тієї чи іншої сторони, проте всі

дефініції мають право на існування, збагачуючи наукові надбання нашої держави, зокрема, та світу, загалом.

Наступним етапом дослідження є визначення ключових ознак грошей, як об'єкта фінансового управління господарською діяльністю суб'єкта господарювання, до яких доцільно віднести такі, як: дискретність, статичність, визначеність у часі та просторі, динамічність.

У процесі проведеного аналізу ключових ознак та характеристик грошових коштів, отримані результати узагальнено та продемонстровано на рис. 1.

Ключові ознаки та характеристики грошових коштів в основних аспектах господарської діяльності

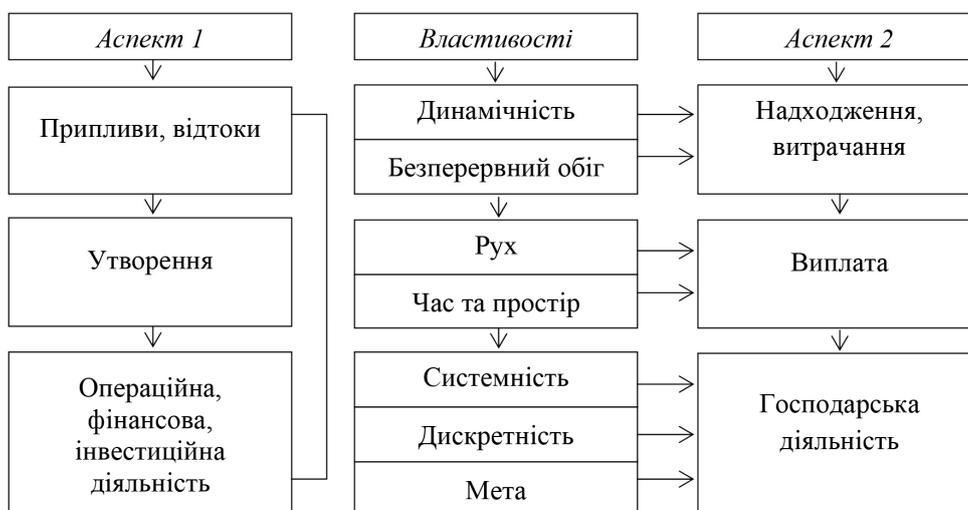

Рис. 1. Ключові ознаки та характеристики грошових коштів в основних аспектах господарської діяльності [5]

Отже, оскільки гроші виникли внаслідок розвитку обміну товарів і є однією зі сторін обміну, то можна дійти висновку, що гроші самі є товаром, але товаром особливим, таким, який служить загальним еквівалентом вартості, її представником [8-12].

Грошові кошти – найліквідніші активи підприємства, що включають готівку в касі, кошти на рахунках у банках, електронні гроші, депозити до запитання та кошти в дорозі, від яких залежить перспектива досягнення поточних фінансових цілей і які гарантують платоспроможність, фінансову стійкість та ліквідність підприємства [1, 5]. Класифікацію грошових коштів представлено у табл. 2.

Вважаємо за доцільне відокремити трактування грошового потоку, яке виходить із сучасної концепції: грошові потоки підприємства – це економічний процес надходження і витрачання грошових коштів у готівковій та безготівковій формі, що генеруються у процесі господарської діяльності підприємства, розподіляються в часі та просторі відповідно до виробничої необхідності з метою забезпечення платоспроможності й ефективності діяльності [4]. Характеризуючи грошовий потік, необхідно зазначити наступне: грошовий потік – це: процес, що відбувається у зв'язку із

виконанням договірних зобов'язань між суб'єктами господарської діяльності; процес, пов'язаний з усіма стадіями руху капіталу підприємства; процес, що характеризує використання підприємством позикового капіталу; процес, що характеризує оборотність майна підприємства; процес, що забезпечує генерацію економічного ефекту; процес, що показує форми та обсяги функціонування підприємства; процес врахування чинників часу, ризику, ліквідності [4].

Класифікація грошових коштів має важливе стратегічне значення. Критичний аналіз теоретичних джерел та практичної діяльності надали можливість побудувати раціональну класифікацію грошових коштів за такими ознаками: за формою розрахунку; за видами валюти; за місцем зберігання; за формою існування; за джерелами надходження; за формою; за сферою обігу та за оцінкою у часі [4].

Врахування вищезазначеної класифікації грошових коштів сприяє системності їх аналізу, плануванню та контролю, має виключно важливе значення для аналізу фінансового стану суб'єкта господарювання, проведення інвентаризації та забезпечення належного відображення грошових коштів у системі рахунків бухгалтерського обліку.

Таблиця 2

Класифікація грошових коштів [складено на основі [4]]

Класифікаційна ознака	Вид грошових коштів
За формою розрахунку	Готівкові
	Безготівкові
За видами валюти	Національні
	Іноземні
За сферою обігу	Зовнішні
	Внутрішні
За місцем зберігання	У касі
	На поточному рахунку в банку
	У дорозі
За джерелами надходження	Власні
	Запозичені
	Позикові
	Паперові
За формою існування	Банківські
	Електронні
	Банкноти
За формою	Монети
	Векселі
	Чеки
	Поточні
За оцінкою в часі	Поточні
	Майбутні

ВИСНОВКИ

Узагальнюючи вищезазначене, маємо можливість зробити наступні висновки:

- гроші виникли внаслідок розвитку обміну товарів;
- гроші є однією зі сторін обміну;
- гроші це – загальний еквівалент вартості;
- грошові кошти – ліквідні активи суб'єкта господарювання, що включають готівку в касі, кошти на рахунках у банках, кошти у дорозі, електронні гроші, депозити й таке інше, від яких залежить фінансовий потенціал суб'єкта господарювання, перспектива досягнення фінансових цілей будь-якого порядку і які гарантують платоспроможність, фінансову стійкість та ліквідність суб'єкта господарювання;

- грошові потоки – це економічний процес надходження і витрачання грошових коштів у готівковій та безготівковій формі, що генеруються у процесі господарської діяльності суб'єкта господарювання, розподіляються відповідно виробничої необхідності у часі та просторі з метою забезпечення платоспроможності й високого рівня ефективності господарської діяльності.

Так, критичний аналіз сутності та класифікації грошових коштів у процесі організації та проведення господарської діяльності, довів, що вивчення питання сутності грошових коштів, їх кваліфікаційних ознак є не лише актуальним і необхідним, а потребує подальших досліджень.

Список використаних джерел

1. Бондаренко О.М., Матківська Т.Я. Аудит грошових коштів: організація проведення, проблеми та вдосконалення. *Економіка. Фінанси. Право*. 2020. № 4/2. С. 6-9.

2. Гайдаржийська О.М., Костюнік О.В., Ткач Д.Ю. Особливості аналізу, обліку й аудиту грошових коштів. *Причорноморські економічні студії*. 2018. № 33. С. 238-242.

3. Дмитрів У.І. Грошові кошти – запорука розвитку підприємства. *Актуальні задачі сучасних технологій: матеріали VIII Міжнародної науково-технічної конференції молодих учених та студентів (Тернопіль, 27-28 листопада 2019 р.)*. Тернопіль, 2019. С. 118.

4. Колісник О.П., Замогильна А.В. Грошові потоки: сутність, класифікація та їх оптимізація в процесі управління. *Modern Economics*. 2018. № 10. С. 60-65.

5. Подмешальська Ю.В., Троян О.В., Ковалик М.Д. Удосконалення методики аудиту операцій із грошовими коштами в касі підприємств. *Економіка та держава*. 2019. № 1. С. 114-121.

6. Попович О.В., Матківська Т.Я. Тлумачення поняття «грошові потоки» та їх класифікація. *Економіка. Фінанси. Право*. 2019. № 5. С.23-27.

7. Черненко К. В. Організація обліку грошових коштів за умов застосування бухгалтерських продуктів. *Авіація, промисловість, суспільство: матеріали I Міжнар. наук.-практ. Конференція (Кременчук, 14 травня 2020 р.)*. Кременчук, 2020. С. 204-205.

8. Самуэльсон П. *Економика*. 1993. С. 231.

9. Макконнелл К.Р., Брю С.Л. *Економика. Принципы, проблемы и политика*. М.: Республика. 1992. С. 264.

10. Харрис Л. *Денежная теория*. М.: Прогресс. 1990. С. 75.

11. Барр Р. *Политическая экономия. Международные отношения*. 1995. С. 281.

12. Маркс К., Энгельс Ф. *Произведения*. 1859. С. 101-146.

References

1. Bondarenko O.M., Matkivska T.Ya. Cash audit: organization, problems and improvements. *Economics. Finances. Law*. 2020. № 4/2. pp. 6-9 (in Ukrainian).

2. Haidarzhyska O.M., Kostyunik O.V., Tkach D.Yu. Features of analysis, accounting and audit of cash. *Black Sea economic studies*. 2018. № 33. pp. 238-242 (in Ukrainian).
3. Dmytriv U.I. Cash – the key to enterprise development. *Actual problems of modern technologies: Proceedings of the VIII International Scientific and Technical Conference of Young Scientists and Students*. Ternopil, 27-28 of November, 2019. P. 118 (in Ukrainian).
4. Kolisnyk O.P., Zamohylna A.V. Cash flows: essence, classification and their optimization in the management process. *Modern Economics*. 2018. № 10. pp. 60-65 (in Ukrainian).
5. Podmeshalska Yu.V., Troian O.V., Kovalyk M.D. Improving the methodology of audit of cash transactions in the cashier of enterprises. *Economy and state*. 2019. № 1. pp. 114-121 (in Ukrainian).
6. Popovych O.V., Matkivska T.Ya. Interpretation of the concept of «cash flows» and their classification. *Economics. Finances. Law*. 2019. № 5. pp. 23-27 (in Ukrainian).
7. Chernenko K.V. Organization of cash accounting under the conditions of application of accounting products. *Aviation, industry, society: materials of the I International scientific-practical conference*, Kremenchuk, 14 of May, 2020 (in Ukrainian).
8. Samuelson P. *Economy*. 1993. p. 231 (in Russian).
9. Makkonnell K.R., Briu S.L. *Economy. Principles, concerns and policies*. Moscow: Respublika. 1992. p. 264 (in Russian).
10. Harris L. *Monetary theory*. Moscow: Progress. 1990. P. 75 (in Russian).
11. Barr R. *Political Economy. International relationships*. 1995. P. 281 (in Russian).
12. Marks K., Enhels. F. *Works*. 1859. pp. 101-146 (in Russian).